İşlevli Söz Varlığı: Şart, Sebep, Olumsuzluk, Benzerlik

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **İşlevli söz varlığı:** Cümlede belirli bir anlam ilişkisi kuran kelime, ek ve kelime gruplarıdır. Bu ifadeler anlatımı açık ve tutarlı hâle getirir.
- **Şart (koşul):** Bir olayın gerçekleşmesini başka bir olaya bağlar: **-sa/-se, eğer, şayet, ise, -dıkça/-dikçe, -ınca/-ince, yalnız, şu şartla**. "Erken yatarsan dinç uyanırsın."
- **Sebep:** Bir olayın nedenini bildirir: **çünkü, için, -dığı için, -dan dolayı, bu yüzden, bu nedenle, madem**. "Yol kaygan olduğu için yavaş yürüdük."
- **Olumsuzluk:** Bir yargıyı olumsuz yapar: **değil, yok, hayır, asla, hiç, ne… ne…, -ma/-me** eki. "Bu kalem benim değil."
- **Benzerlik:** İki varlık ya da durum arasındaki benzerliği gösterir: **gibi, sanki, âdeta, kadar, benzer şekilde**. "Sesi âdeta bir kuş gibi cıvıldıyordu."

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. "Eğer yarın hava güzel olursa pikniğe gideceğiz."
Cümlede **şart** bildiren kelime ve eki yazınız.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **şart** işlevli söz varlığı vardır?

A) Çok çalıştığı için başardı.
B) Erken kalkarsan otobüsü kaçırmazsın.
C) Kardeşim bana hiç benzemez.
D) Ay, gökyüzünde sanki bir fener.

3. "Yağmur yağdığı için maç ertelendi."
a) Maçın ertelenmesinin sebebi nedir?
b) Sebebi bildiren ifade hangisidir?

4. "Hayır, bu kitabı okumadım; kütüphanede de yok."
Cümledeki **olumsuzluk** işlevli söz varlıklarını yazınız.

5 "Çocukların neşeli sesleri âdeta bir şarkı gibiydi."
Cümledeki **benzerlik** işlevli söz varlıklarını yazınız.

6 Aşağıdaki ifadeleri tablodaki uygun sütunlara yazınız.
şayet – çünkü – asla – sanki – -dıkça – bu yüzden – değil – gibi

Şart	Sebep	Olumsuzluk	Benzerlik

7 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru olanlar için **D**, yanlış olanlar için **Y** yazınız.
(…) "Çünkü" sebep bildirir.
(…) "Sanki" olumsuzluk bildirir.
(…) "-ma/-me" eki fiillere olumsuzluk anlamı katar.
(…) "Şayet" şart bildirir.

8 "…… ödevini bitirirsen parka gidebilirsin."
Boşluğa şart bildiren uygun bir kelime yazınız.

9 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **sebep** bildiren bir ifade vardır?

A) Soğuktan dolayı ellerim buz kesti.
B) Kitabı okudukça daha çok sevdim.
C) Ağabeyim, babam kadar uzun boylu.
D) Bugün hiç dışarı çıkmadım.

10 Arkadaşın cumartesi sabahı birlikte bisiklete binmeyi teklif ediyor ama sen ailenle köye gideceksin.
Arkadaşını **kırmadan**, olumsuzluk bildiren ifadeler kullanarak cevap veriniz.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 İki cümleyi **şart** bildiren bir ifadeyle tek cümlede birleştiriniz.
"Düzenli su içeriz. Vücudumuz daha sağlıklı çalışır."

12 İki cümleyi **sebep** bildiren bir ifadeyle tek cümlede birleştiriniz.
"Yol kaygandı. Yavaş yürüdük."

13 Paragraftaki **benzerlik** işlevli söz varlıklarını bulup yazınız.

> Deniz feneri, karanlık gecelerde âdeta bir bekçi gibi kıyıyı korur. Işığı sanki gemilere göz kırpar. Fener görevlisi de fenerin kendisi kadar sabırlıdır; her gece ışığı özenle yakar.

14 Diyalogdaki **olumsuzluk** işlevli söz varlıklarını bulup yazınız.

> **Selin:** Bu akşam sinemaya gelir misin?
> **Arda:** Maalesef gelemem, ödevlerim bitmedi.
> **Selin:** Peki ya yarın?
> **Arda:** Yarın da olmaz, yüzme dersim var. Ama cumartesi hiç işim yok!

15 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kalın yazılmış ifade **şart** işlevinde değildir?

A) **Eğer** istersen sana yardım ederim.
B) Kitabı bitir**ince** bana ver.
C) Kitap oku**dukça** bilgin artar.
D) Kardeşim **gibi** ben de resim yaparım.

16 Cümleyi anlamlı biçimde tamamlayınız.
"Ağaç diktikçe .....…"

17 Cümleleri, taşıdıkları işlevle eşleştiriniz.
1) Fırtına çıktığı için gemiler limandan ayrılmadı.
2) Bu çanta ne hafif ne de kullanışlı.
3) Tren istasyondan ok gibi fırladı.
4) Şu şartla gelirim: Akşam dokuzda evde olmalıyım.
a) Şart b) Sebep c) Olumsuzluk ç) Benzerlik

18 Aşağıdaki cümlelerin hangisi **sebep** işlevli söz varlığı kullanılarak yazılmıştır?

A) Güneş çıkarsa çamaşırları asarız.
B) Kedimiz âdeta bir aslan gibi kükredi.
C) Pencere açık kaldığı için oda soğudu.
D) Bu soruyu asla boş bırakma.

19 "Ali çok çalıştığı için sınavdan düşük not aldı."
Cümlede bir anlam bozukluğu vardır. Nedenini açıklayıp cümleyi düzeltiniz.

20 "Şu şartla" ifadesini kullanarak bir cümle yazınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Paragrafa göre öğrencilerin kütüphaneyi daha çok kullanması, **ilk olarak** hangi şarta bağlıdır?

> Okulumuzun çatısına güneş paneli kurulursa elektrik faturası azalır. Fatura azalırsa bu paradan kütüphaneye yeni kitaplar alınabilir. Yeni kitaplar gelirse öğrenciler kütüphaneyi daha çok kullanır.

A) Kütüphanenin daha uzun süre açık kalmasına
B) Okulun çatısına güneş paneli kurulmasına
C) Öğrencilere yeni kitaplar hediye edilmesine
D) Elektrik fiyatlarının artmasına

22 Yukarıdaki paragrafta **-sa/-se** şart eki almış kelimeleri yazınız. Kaç tane olduklarını belirtiniz.

23 Tabloda bir okul kütüphanesine üç gün boyunca gelen öğrenci sayıları verilmiştir. Salı günü kütüphanenin duvarları boyanmıştır.

a) Salı günü gelen öğrenci sayısı pazartesiye göre kaç azalmıştır?

b) Bu azalmayı **sebep** bildiren bir ifade kullanarak tek cümleyle açıklayınız.

Gün	Pazartesi	Salı	Çarşamba
Öğrenci sayısı	42	11	39

24 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem **sebep** hem de **şart** işlevli söz varlığı vardır?

A) Hava soğuk olduğu için montunu giymezsen üşürsün.
B) Kardeşim bana sanki bir yetişkin gibi öğüt verdi.
C) Bu yolu asla tek başına yürüme.
D) Çok yorulduğum için erken uyudum.

25 Okulunuzun teneffüs anını **benzerlik** işlevli iki farklı ifade kullanarak anlatan bir cümle yazınız.

26 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde olumsuzluk **-ma/-me eki** ile sağlanmıştır?

A) Bu kitap benim değil.
B) Buzdolabında hiç süt yok.
C) Bu yıl tatile gitmedik.
D) Hayır, bu benim fikrim değil.

27 "Kar yağdığı için okullar tatil oldu." cümlesi **sebep** bildirmektedir. Bu cümleyi **şart** bildiren bir cümleye dönüştürünüz.

28 Metni okuyunuz. Numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

> **(I)** Bal arıları kovanlarına dönerken âdeta bir pusula gibi güneşin konumundan yararlanır. **(II)** Çünkü gözleri, gökyüzündeki ışığın yönünü algılayabilir. **(III)** Kovanın yakınına yabancı bir arı gelirse bekçi arılar onu içeri almaz.

A) I. cümlede benzerlik işlevli söz varlığı vardır.
B) II. cümlede sebep bildiren bir ifade vardır.
C) III. cümlede şart bildiren bir ek vardır.
D) III. cümlede olumsuzluk işlevli söz varlığı yoktur.

29 "Yapay zekâ" konusunda **üç cümle** yazınız. Birinci cümlede şart, ikinci cümlede sebep, üçüncü cümlede olumsuzluk işlevli söz varlığı kullanınız.

30 "Ne kadar çok kitap okursak o kadar çok kelime öğreniriz."
Cümlede asıl olarak hangi işlevli söz varlığı kullanılmıştır?

A) Şart B) Benzerlik C) Olumsuzluk D) Sebep

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**